

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 3 mars 1899, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till utrotande af den s. k. trädgårdsnunnan inom Kalmar och Blekinge län.

(R. A.)

Uti en den 23 sistlidne januari afåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 19) har Kongl. Maj:t, med åberopande af propositionen bifogadt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att af de medel, som jemlikt Riksdagens skrivelser den 12 maj 1868 och den 6 mars 1889 blifvit ställda till Kongl. Maj:ts disposition för behöfvandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd eller då allmännare nöd i någon ort af annan orsak uppstått, ett belopp af högst 10,000 kronor måtte för år 1899 af Kongl. Maj:t disponeras för vidtagande af erforderliga åtgärder till utrotande af den s. k. trädgårdsnunnan inom Kalmar och Blekinge län.

Af åberopade statsrådsprotokoll inhemtas hufvudsakligen följande:

Uti en till landtbruksstyrelsen den 1 oktober nästlidna år ingifven skrift hade föreståndaren för statens entomologiska anstalt anmält, att

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 4 Saml. 1 Afd. 16 Häft. (N:o 26.)

enligt till anstalten inkomna skrivelser och prof den s. k. trädgårdsnunnan (Oceria dispar) 1898 års sommar uppträdt inom södra delen af Kalmar län och inom Blekinge län på ett för framtiden högst oroväckande sätt, i det att dels denna insekt der förekommit i en mycket stor mängd, dels ock dess larver uppätit ej allenast blad och barr på träden utan äfven odlade växter, på grund hvaraf föreståndaren hemställt att, då fara vore för handen, att svårare härjning genom denna insekt kunde förestå, genom besök å platsen af sakkunnig person måtte utrönas, om och hvilka anstalter borde till förekommande af skada genom sagda insekt vidtagas.

Sedan med anledning deraf landtbruksstyrelsen den 4 nyssnämnda oktober förordnat assistenten vid statens entomologiska anstalt, filosofie doktorn Y. Sjöstedt att utföra de afsedda undersökningarna och deröfver till landtbruksstyrelsen inkomma med redogörelse, hade bemälde Sjöstedt besökt de af ifrågavarande skadeinsekt hemsökta trakterna inom ofvan sagda län och efter hemkomsten till landtbruksstyrelsen afgifvit fullständig redogörelse öfver uppdragets fullgörande, hvilken redogörelse till styrelsen inkommit den 2 november nästlidna år.

Genom remiss den 3 i samma månad anmodade landtbruksstyrelsen föreståndaren för statens entomologiska anstalt att till styrelsen inkomma med yttrande i anledning af hvad assistenten Sjöstedt meddelat angående trädgårdsnunnans härjningar, och hade bemälde föreståndare derefter uti skrifvelse, som till landtbruksstyrelsen inkommit den 4 sistnämnda månad, anført, att af Sjöstedts redogörelse framginge, att insektens larver inom flera socknar af Kalmar och Blekinge län uppträdt på ett sätt, som måste väcka stora farhågor för den närmaste framtiden, då härjningen, som det ville synas, utgjorde endast en början till kommande sådana, kanske af vida större utsträckning; att, då emellertid larverna ännu visat sig talrikt endast på mer begränsade lokaler samt fjärilhonorna i allmänhet voro mycket stationära och vanligen ej aflägsnade sig från det ställe, der de blifvit utkläckta, isoleringsåtgärder härvidlag kunde blifva jmförelsevis verksamma; att, då äggen dessutom lades klumpvis och helt nära marken, förhoppning funnes, att, om lämpliga åtgärder därför vidtoges, gräns kunde sättas för härjningarna; att de skogsträd, som angrepos af larverna, voro hufvudsakligen björk, gran, ek och bok, men att larverna af insekten ofta angrepe äfven fruktträd, samt kastade sig öfver vissa odlade växter, såsom klöfver, gräs m. fl., dock i allmänhet endast då sådana komme i deras väg och andra födoämnen på platsen började tryta; att den största skada,

insekten sålunda åstadkomme, alltså syntes drabba skogen, men att äfven, om också endast tillfälligtvis, den odlade jorden deraf hotades; samt att, då föga eller intet till förekommande af härjningar af insekterna syntes vara att från innehafvarne af den jord, hvarå insekterna uppträdt, förvänta, statsmedel borde för ändamålet utverkas.

Vid det sålunda upplysta förhållandet, att ifrågavarande insekt företrädesvis anställde skada å skog, hvarom äfven erfarenheten från flere främmande länder gäfvé vittnesbörd, hade landtbruksstyrelsen med skrifvelse den 16 november nästlidne år till domänstyrelsen öfverlemnadt afskrift af assistenten Sjöstedts redogörelse för den åtgärd, som på sistnämnda styrelse kunde ankomma. Sedan emellertid underrättelse från domänstyrelsen erhållits, att någon åtgärd till utrotande af ifrågavarande insekt icke vore från samma styrelses sida att förvänta, och föreståndaren för statens entomologiska anstalt härom erhållit kännedom, hade bemälda föreståndare uti en ytterligare skrifvelse, dagtecknad den 19 december 1898, under sådan förutsättning hemställt, att landtbruksstyrelsen för sin del måtte vidtaga åtgärder för att söka hindra ifrågavarande skadedjurs inträngande å den i närheten af de angripna skogarna befintliga odlade jord och äng, och hade han till stöd härför anført, att det såväl i Sverige som i andra länder visat sig, att ifrågavarande fjärils larver, sedan de förtärt bladen på träden, begäfvé sig till närbelägna åkrar och gräsmarker för att skaffa sig föda, hvarigenom stora förluster för jordbrukaren uppstått, samt vidare, med åberopande af den förut omförmälda erfarenheten, att befolkningen i vårt land ej af egen drift plögade vidtaga åtgärder mot insekthärjningar, framhållit angelägenheten deraf, att staten i detta fall, liksom vid ollonborrharnas bekämpande, ingrepe, åtminstone i början, för att icke än större områden skulle sköflas, hvarvid enskilda bemödanden skulle blifva så godt som fruktlösa, och på grund häraf och för att statsmyndigheterna icke skulle stå alldeles redlösa, i fall en härjning af svårare beskaffenhet skulle innevarande år utbryta, hvartill all anledning förefunnes, föreslagit, att landtbruksstyrelsen måtte söka utverka, att ett statsanslag af 10,000 kronor ställdes till dess förfogande för att i mån af behof användas till förhindrande af ifrågavarande larvers ödeläggande i större skala af odlade fält, ängar och trädgårdar.

Af den utaf assistenten Sjöstedt förebragta utredningen framginge, att ifrågavarande insekt ända intill sista tiden varit ganska sällsynt inom vårt land; att den deremot i det öfriga Europa, särskildt åt södern, vore allmän och funnes äfven i norra Afrika samt i Asien till Japan; att den

i norra Amerika räknades såsom en bland de farligaste skadeinsekterna; att i Massachusetts en sedan år 1892 tillsatt komité arbetat för insektens utrotande och dervid haft stora summor till sitt förfogande, i det att under år 1897 därför anslagits 150,000 dollars och för år 1898 200,000 dollars blifvit begärda; att den nu inom norra Blekinge och södra Kalmar län pågående insekthärjningen, som hastigt och i högst oroväckande grad tilltagit, hotade att taga en synnerligen stor omfattning, derest icke i tid kraftiga åtgärder vidtoges för dess bekämpande; samt att med ledning af den erfarenhet, som vunnits inom Amerika. såsom lämpliga åtgärder vid insektens bekämpande kunde förordas förstörandet af äggen med tillhjälp af ett slags lampor med brusande stark låga, som rigtades på ägghögarna, omgifvande af de stenmurar, der insekten enligt vanligheten i oräkneliga massor lagt sina ägg, med limmade stänger, hvarigenom de nykläckta larverna instängdes och hindrades att söka sig föda och dervid före doge, larvringars anbringande å träden samt i vissa fall besprutningar.

Landbruksstyrelsen, som i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 21 sistlidne december redogjort för hvad sålunda förekommit, har dervid för egen del anfört att, äfven om från skogsvårdens synpunkt anledning icke skulle förekomma att vidtaga åtgärder mot ifrågavarande insekt, hvarom landbruksstyrelsen icke ville tillåta sig uttala någon mening, hade landbruket ett så stort intresse af att insekterna icke finge utbreda sig öfver trädgårdar, åkrar och ängar, der de, enligt hvad erfarenheten visat, äfven anställde stor förödelse, helst om de komme att sakna sin föda annorstädes, såsom t. ex. i löfskogen, att landbruksstyrelsen funne kraftiga åtgärder böra vidtagas, för att icke denna insekt skulle, på sätt fara syntes vara för handen, massvis föröka sig och blifva till en verklig landsplåga. Detta syntes emellertid kunna förekommas, men endast om från statens sida inskredes mot insekten, hvarmed ej borde dröjas, om kostnaderna skulle kunna inskränkas inom måttliga gränser. Det syntes i detta fall icke vara öfverensstämmande med klokhetens föreskrifter att invänta åtgärders vidtagande af den landbruksidkande allmänheten, då det i liknande fall visat sig, att den enskilda företagsamheten måste framkallas och ledas af de förvaltande myndigheterna. Området, hvarinom insekterna enligt Sjöstedt redogörelse förekomme, vore beläget inom Gullabo socken af Kalmar län samt Augerums och Fridlefstads socknar af Blekinge län, och syntes enligt en af landbruksstyrelsen med ledning af nämnda redogörelse gjord beräkning omfatta omkring 3,500 hektar.

Kostnaderna för ifrågavarande utrotningsarbete, bestående, enligt hvad förut blifvit sagdt, företrädesvis uti äggens förstöring samt larvernans utestängande medelst limsträngar från områden, der de kunde förskaffa sig föda, vore det för styrelsen omöjligt att med visshet uppgifva, bland annat, af det skäl, att styrelsen ej egde och ej heller kunnat förskaffa sig fullkomlig kännedom, huru talrika äggsamlingarna voro på det förhärjade området. Då emellertid å ifrågavarande område, enligt hvad assistenten Sjöstedt upplyst, förekomme talrika stenrösen och stengärdesgårdar, å hvilka insekten, företrädesvis plögade lägga sina ägg, komme gifvetvis en ganska stor arbetsstyrka att erfordras och äfven arbetet att blifva ganska tidsödande för att genomsöka stenrösen i och för äggens uppbränning, gårdesgårdarnas omgifvande med limlinier samt åtskilliga röjningsarbetens verkställande. Arbetet måste, för att åsyftad verkan skulle ernås, taga sin början omedelbart efter snösmältningen på våren, och arbetstiden kunde antagligen ej räcka längre än en eller högst en och en half månad. Under förutsättning att äggsamlingarnas mängd vore lika talrik på hela det förhärjade området som inom den trakt, Sjöstedt haft tillfälle undersöka, blefve enligt de approximativa beräkningar, som af styrelsen i samråd med föreståndaren och assistenten vid statens entomologiska anstalt blifvit uppgjorda, ett belopp af 10,000 kronor tillräckligt för bestridande af kostnaden för aflöningar och anskaffande af nödiga arbetsmaterialier m. m.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då, enligt hvad i det föregående framhållits, arbetet till förekommande af ifrågavarande insekthärjningar syntes komma att bero på åtgärder från landtbruksförvaltningens sida, hade landtbruksstyrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes bereda tillgång till och ställa till landtbruksstyrelsens förfogande mot redovisningskyldighet ett belopp af 10,000 kronor för att sätta styrelsen i tillfälle att under år 1899 vidtaga erforderliga åtgärder till utrotande af trädgårdsnunnan inom ofvan omförmälda område af Kalmar och Blekinge län.

Af det anförda har departementschefen funnit otvetydigt framgå, att förekomsten af ifrågavarande skadeinsekt innebure en stor fara för såväl skogsskötseln som jordbruket och trädgårdsskötseln. Denna fara hotade visserligen nu närmast den trakt, i hvilken insekten redan uppträdt, men, derest åtgärder för densammas utrotande derstädes icke omedelbart vidtoges, syntes, enligt hvad den erfarenhet, som i utlandet vunnits, gäfvade vid handen, insekten komma att hastigt sprida sig och inom stora delar af landet åstadkomma skada. Ett aflägsnande af denna fara måste så-

ledes utgöra föremål för ett allmänt intresse och förty förtjena statens uppmärksamhet och understöd.

Departementschefen ansåge därför att, på sätt landtbruksstyrelsen föreslagit, för sådant ändamål ett anslag borde ställas till landtbruksstyrelsens förfogande, och syntes då, i likhet med hvad förut egt rum för utrotande af ollonbollar, medel kunna efter Riksdagens hörande beredas från den fond, som Kongl. Maj:t jemlikt Riksdagens skrivelser den 12 maj 1868 och den 6 mars 1889 egde disponera för behöfvandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd eller då allmännare nöd i någon ort uppstått af annan orsak, såsom felslaget fiske, öfversvämning eller större eldsvåda. Denna fond uppgick vid 1898 års slut till 838,491 kronor 49 öre.

Statsutskottet har icke haft något att erinra mot hvad af Kongl. Maj:t i detta ärende föreslagits och hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 3 mars 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.